

***Classe
obrera i
qüestió
nacional***

Debats 35

Classe obrera i qüestió nacional

GERMANIA SOCIALISTA

Vicent Galiana i Cano i Andrés Gomis Fons (Eds.)

Estudi complementari: Xavier Ferré Trill

institució
alfons el magnànim
centre valencià
d'estudis i d'investigació
València, 2019

Edició composta amb lletra Geller Text per a l'interior i Geller HeadLine per a la coberta; l'interior s'ha imprès sobre paper offset Albor cru de 90 g/m2 i les cobertes amb cartolina Marcate Cottage Ivori de 320 g/m2 de Fedrigoni.

© Edició, pròleg i notes dels editors: Vicent Galiana i Cano,
Andrés Gomis Fons, 2019

© 2019, de l'estudi complementari: Xavier Ferré Trill

© 2019, Josep Vicent Marqués González i altres

© 2019, d'aquesta edició:
Institució Alfons el Magnànim
Centre Valencià d'Estudis i d'Investigació
Corona, 36 — 46003 València
Tel.: +34 963 883 169
iam@alfonselmagnanim.com
www.alfonselmagnanim.net

Disseny de la coberta: Eugeni Simó

Maquetació: Gràfiques Vimar

ISBN: 978-84-7822-813-3

Dipòsit legal: V. 1438-2019

Impressió: IMPREMTA
DIPUTACIÓ DE VALENCIA

Índex

Índex de sigles 9

**Pròleg dels editors. Classe obrera i qüestió nacional:
aprenentatges i debats, quaranta anys després,**
per VICENT GALIANA I CANO i ANDRÉS GOMIS FONTS 11

Nota introductòria a l'edició de 1976 23

Nota editorial de Zero Zyx 25

Pròleg. De com uns oprimits tractem d'entendre la nostra opressió,
per JOSEP VICENT MARQUÉS 27

Capítol I. El marxisme i l'opressió dels pobles

Introducció 45

El problema 45

Les raons d'una presa de posició marxista sobre el problema 49

Un problema ineludible 49

Els efectes sobre la classe treballadora de la nació opressora 50

Els efectes negatius sobre la classe treballadora de la nació oprimida 52

Les maniobres de les burgesies locals 53

Relació del proletariat amb altres classes 54

Conclusió 55

Capítol II. Teoria de la nació i classe nacional

Què és una nació? 57

Error de les teories no marxistes 57

Les bases d'un plantejament marxista 58

Els elements d'una teoria marxista de la nació 59

Sorgiment de les nacions: la classe nacional 60

Revolució burgesa i consciència nacional 61

Revolució colonial i consciència nacional	64
La lluita anticolonial i la teoria marxista	69
<i>Encarant altres situacions: de la nació a les situacions d'opressió</i>	73
<i>Conclusions</i>	78
Capítol III. El cas valencià	
<i>Què és el País Valencià?</i>	81
La pseudorealitat oficial. La visió de la burgesia	81
Els signes d'una societat diferenciada	84
<i>Una societat diferenciada, però de quin tipus?</i>	101
El País Valencià no és una regió	102
El País Valencià no és una «nació»	105
El País Valencià no és pròpiament nació catalana	107
Recapitulació abans de proposar la nostra tesi	118
Un poble oprimint amb característiques nacionals comunes amb el	
Principat i les Illes	120
Anàlisi de classe de l'Estat espanyol: qui oprimeix?	122
Anàlisi de classe del País Valencià: qui està oprimint?	128
<i>Tres notes aclaridores</i>	132
Una opressió no colonial	132
Contradicció, de quin tipus?	134
També els immigrants	135
<i>Sobre la nostra presa de posició</i>	137
Per què el dret a l'autodeterminació?	137
Autodeterminació, per a què? Ni separació ni unitarisme: autogovern	139
Reconèixer o assumir la lluita?	142
Les nostres tasques en la lluita per l'emancipació del País Valencià	145
Estudi complementari. Fet nacional i nova esquerra: Germania	
Socialista (1972), per XAVIER FERRÉ TRILL	153

Índex de sigles

CCOO: Comissions Obreres
FRAP: Front Revolucionari Antifeixista i Patriota
GS: Germania Socialista
MAC: Moviment d'Alliberament Comunista*
MC: Moviment Comunista
OIC: Organització d'Esquerra Comunista
ORT: Organització Revolucionària de Treballadors
PCE: Partit Comunista d'Espanya
PCE (i): Partit Comunista (Internacional). Hui** Partit del Treball, encara que també existeix el PCE (i)
PCPV: Partit Comunista del País Valencià
PCE (m-l): Partit Comunista d'Espanya (Marxista-Leninista)
PSAN: Partit Socialista d'Alliberament Nacional
PSOE: Partit Socialista Obrer Espanyol
PSPV: Partit Socialista del País Valencià
UC: Unió Comunista
USPV: Unió Socialista del País Valencià

*Nota dels editors: Tot i que a l'edició de 1978 s'identifica MAC com a "Moviment per l'Autonomia de la Classe", es tracta en realitat del Moviment d'Allibertament Comunista.

**Nota dels editors: En 1978.

Pròleg dels editors

Classe obrera i qüestió nacional: aprenentatges i debats, quaranta anys després.

Vicent Galiana i Cano

Andrés Gomis Fons

*De vegades em pregunte si Germania Socialista
no va deixar passar l'oportunitat d'haver estructurat
un nacionalisme valencià d'esquerra.*

Josep Vicent Marqués

Tots els colors del roig

Escrivia Joan Fuster en la introducció de *Nosaltres els valencians* (1962) que li hauria agradat que aquell llibre l'haguera escrit un altre: un historiador o un sociòleg o, millor encara, un oportunistíssim centaure d'historiador i de sociòleg. Però, per a l'escriptor suecà, fou l'existència d'aquell buit bibliogràfic –centrat en la resposta a la pregunta *què som els valencians?*– el que l'obligà a omplir-lo. Parafraçant el mestre, si la reedició en valencià de *Classe obrera i qüestió nacional* (1978) és necessària hui és, justament, perquè ningú no ho ha fet durant tots aquests anys.

Al nostre parer, qualsevol persona interessada en la transformació social i en l'emancipació del nostre poble

trobarà en *Classe obrera i qüestió nacional* un document enormement útil i estimulant. Així ho vam considerar quan, juntament amb altres persones, la descobrírem en els nostres anys universitaris i ens suggerí unes línies concretes d'acció política que només tardanament van ser explorades. I fou això el que, des de fa temps, ens va fer pensar en la seua traducció i reedició, que ara prologuem amb aquestes línies i que veu la llum gràcies a la Institució Alfons el Magnànim-Centre Valencià d'Estudis i d'Investigació. Estem convençuts que, malgrat que el seu contingut s'ha d'entendre necessàriament vinculat a la conjuntura històrica en què va ser escrit, les seues aportacions no deixen de ser lúcides, fresques i suggeridores, i permeten fer lectures aplicables a la nostra realitat actual.

Certament, en un país on els assajos i debats al voltant de la definició i caracterització del *País* constitueixen quasi un gènere en si mateix, sorprén que una obra com aquesta mai no s'haja reeditat, i que resulte pràcticament desconeguda i impossible d'accedir-hi per al públic. Una absència ben significativa. El mateix Marqués, quasi vint anys després de la publicació, plantejava que possiblement el motiu pel qual ningú no havia mostrat interès a reeditar el text tenia a veure amb el fet que a alguna gent li agradava més entestar-se a proclamar coincidències i irreductibilitats respecte d'altres territoris que lluitar de manera pràctica contra l'Estat espanyol¹. Ho deixarem ací.

---

¹ Josep Vicent MARQUÉS: *Tots els colors del roig. Quasi unes memòries ideològiques*, València, Edicions Tres i Quatre, 1997, p. 118.

Classe obrera i qüestió nacional és una presa de posicionament de Germania Socialista en relació amb la qüestió nacional valenciana. Aquest col·lectiu sorgeix al voltant de l'any 1970 com un grup de treball polític amb la finalitat d'assajar formes d'acció i organització socialista al País Valencià. El llibre és un document didàctic i senzill que es dirigeix expressament al moviment obrer i a les organitzacions marxistes perquè impulsen la lluita nacional. S'hi defensen, des de les teories marxistes d'alliberament nacional, que el País Valencià és un poble oprimint que té dret a l'autodeterminació, un subjecte polític propi tot i mantindre característiques nacionals comunes amb la resta de territoris de parla catalana. Els agermanats postulaven que és a la classe treballadora valenciana a qui correspon impulsar aquesta autodeterminació, la qual s'havia de plasmar en alguna de les modalitats d'autogovern.

El text, tot i que es va escriure anys enrere, es publicava pocs mesos després de la manifestació històrica del Nou d'Octubre de 1977 i setmanes abans de la creació del Consell del País Valencià. Un moment en què es produïen esdeveniments que, immersos en un procés problemàtic i conflictiu que és ben conegut, havien de culminar amb la recuperació de les institucions pròpies. Ara, quaranta anys després, ens tornem a trobar en un moment clau pel que fa a l'autogovern i el paper del País Valencià a l'Estat espanyol. Amb riscos i perills per la via de la recentralització, però també amb grans oportunitats per al desenvolupament del nostre poble i la conquesta de majors cotes de sobirania.

En aquest pamflet es dibuixa una anàlisi que aporta notables transformacions respecte del pensament del moment i que, en molts casos, vist amb perspectiva, *sacsegen* en certa mesura els paradigmes dominants en dos *mons*: el de l'esquerra espanyola i el del nacionalisme valencià. Anem a pams.

En primer lloc, Germania Socialista fa una aproximació a la qüestió nacional que té com a centre i subjecte el País Valencià, amb la seua realitat social complexa i bilingüe i amb la seua *perplexitat* identitària. Una concepció que analitza i entén el país *com és*, amb les seues pròpies necessitats, i no com *hauria de ser*, i que a partir d'aquesta realitat dinàmica extrau estratègies en conseqüència. Aquesta aportació suposa una revisió crítica del fusterianisme en un context en què les forces progressistes i valencianistes acostumen a actuar amb dinàmiques exògenes al nostre territori, ja siga amb l'ull posat a Madrid o a Barcelona.²

Molt prompte, anys abans que ho feren altres obres que sovint han sigut més reconegudes, Germania Socialista ens recorda que era possible una esquerra estrictament valencianista, i ho feia amb fonaments teòrics basats en la nostra pròpia realitat. Ens trobem amb la paradoxa que, sovint sense haver confrontat obertament els plantejaments fusterians, tots els actors polítics i socials han anat assumint, en la pràctica, que el País Valencià és un subjecte polític, amb una dinàmica pròpia i diferenciada de la resta de territoris catalanòfons.

---

² No en va, en paraules de Marqués al pròleg de l'obra, *Nosaltres els valencians* fou una bíblia a pesar de Fuster, un llibre que desitjà ser superat en lloc de ser tingut per insuperable.

D'altra banda, la construcció nacional que es proposa en aquest text no està sustentada en els elements culturals i lingüístics, com feia el valencianisme fusterià del moment, sinó en la materialitat i la dinàmica de classes. Aquesta concepció *laica* de la nació implica no mirar tant el passat com el futur: no es tractaria de definir o trobar una *essència* que dilucide la naturalesa del subjecte valencià, sinó de començar per la mateixa realitat per a entendre aquest subjecte, i extraure un projecte de país que ha de servir a la classe treballadora. Tot i que no ignora els elements culturals en la construcció nacional, aquesta es fonamenta en un horitzó emancipador que se sustenta sobre l'aspiració de transformació de les condicions de vida de les classes populars.

Des d'aquesta perspectiva són les classes oprimides les que, independentment del seu origen i de la seua llengua, configuren el subjecte que ha d'impulsar la construcció nacional. Es tracta d'una proposta molt més inclusiva, que es preocupa per incloure les persones immigrants i articular les lluites sectorials, per acabar amb les distintes opressions i desigualtats. Així, se supera una concepció nacional estàtica i perdurable basada en trets culturals i encaminada a un objectiu últim com és la constitució en un estat propi. En canvi, el repte implica construir un projecte que integre la pluralitat cultural i vehicule la nació mitjançant la construcció del poble –en tant que majoria social col·lectivament constituïda– en clau sobirana i transformadora.

El pròleg de Marqués, signat dos mesos després de la manifestació històrica del Nou d'Octubre de 1977, planteja

de manera premonitòria que, tot i que «oficialment» tota l'esquerra s'havia convertit en valencianista, la lluita nacional significava molt més que canviar les sigles dels partits, i que ningú no havia reflexionat sobre què tenien a guanyar les classes populars amb l'autonomia. De nou, i en el cas valencià, *Classe obrera i qüestió nacional* deixa veure la seua clarividència pel fet d'apostar de manera pionera per una estratègia d'arrel cívica i popular basada en la materialitat. Una estratègia que, dècades després i plasmada en nous conceptes i terminologies, s'ha evidenciat com la via més reeixida i coherent amb la complexitat de la societat actual.

La proposta de Germania Socialista fa èmfasi en l'acció política concreta, amb un sentit eminentment pràctic. Per això és significatiu que es deixe oberta la resposta a quina consideració exacta té el País Valencià en termes d'identitat nacional en relació amb altres territoris, i incideix en el fet que, com a poble oprimint, el seu alliberament correspon a la classe social que més pateix aquesta opressió: la classe treballadora.

Classe obrera i qüestió nacional era, sobretot, un instrument de lluita. Una eina teòrica dirigida a les organitzacions obres perquè prengueren consciència que la classe obrera, com a principal perjudicada de l'opressió nacional, no només havia de reconèixer la lluita nacional, sinó que havia d'impulsar-la com un element indestruïble de la lluita social. Com expressaria Marqués amb claredat uns anys més tard, es fugí de debats bizantins sobre la idea de nació o la seua delimitació en funció de característiques culturals o històriques, i també

de propostes maximalistes apriorístiques que se centren en la missió del fet nacional sense tindre en compte els condicionants materials o la realitat social existent. La prioritat és, principalment, incloure el poble en un projecte nacional des de l'acció política concreta. En aquest procés tenen un paper fonamental les eines que Marqués ens dona de manera magistral en *País perplex*: convertir la fosca consciència en consciència nacional plena. Més enllà de la dissecció de les ideologies valencianes de *País perplex* o de la teoria marxista de l'alliberament que es plasma en *Classe obrera i qüestió nacional*, en tots dos casos es conceben com a eines pràctiques per a construir políticament.

Un altre element que trobem en l'obra és que desmenteix el tòpic de la pressuposada anomalia del País Valencià respecte de la resta de pobles, tesi de fons fusteriana sobre la qual han girat, amb un cert ànim nostàlgic, gran part de les obres sobre el País. La realitat i la correlació de classes del País Valencià segueix pautes assimilables a les de qualsevol altre país capitalista, i són també aplicables els fluxos de pensament contemporanis. Per això s'integren en una perspectiva valenciana les teories marxistes de l'alliberament nacional i les noves perspectives sorgides del maig del 68. D'aquesta manera, es dibuixa la necessitat que els projectes d'emancipació nacional articulen altres lluites com la feminista o l'ecologista, i s'adopten diferents referents sense fer-ne un seguiment acrític i dogmàtic. Tot això aporta frescor i materialitat als debats sobre la qüestió valenciana, i els situa en fenòmens que també hi havia a la resta d'Europa.

Resulta així premonitori respecte de la perspectiva actual de la política en l'era de la globalització: la consciència que els problemes són compartits i responen a preocupacions de caràcter global.

En definitiva, en *Classe obrera i qüestió nacional* s'avançen aportacions que s'han anat assumint per la via de la pràctica i que, moltes vegades, no han deixat evidències completes del procés intel·lectual que ha acompanyat la seua adopció. Però aquesta reedició no és només un acte d'homenatge per a reconèixer aquest mèrit. Més enllà del romanent utòpic, quasi sentimental, que genera la mitificació de la derrota i de la seua potencialitat per a nodrir lluites posteriors, l'obra continua sent una eina de reflexió, anàlisi i debat necessària. I ho és perquè posa el focus en l'element clau: la construcció nacional mitjançant l'acció política concreta, des d'una òptica transformadora i amb les classes populars com a protagonistes.

En aquest sentit, com s'ha assenyalat, som conscients que en quaranta anys s'han produït molts canvis: en l'organització del treball i l'estructura social del nostre país, en els mecanismes de comunicació i d'influència política o en la progressiva fragmentació i desarticulació de les identitats sòlides. Això, creiem, ens situa en un nou marc d'articulació política que ens obliga a construir, des de la nostra pròpia realitat, un subjecte al qual interpellar, un subjecte que és molt més clar en aquell moment –la classe obrera– que no en el nostre temps. En definitiva, un context que, en aquest aspecte, és notablement diferent del que hi havia

quan es va escriure el llibre: no es pot obviar per a qui s'escriu, a qui s'adreça.

D'altra banda, quant a les institucions i les *ideologies* valencianes també han passat moltes coses. Quaranta anys després del procés autonòmic, una de les més evidents –però que no s'ha d'oblidar– és la mateixa existència d'institucions valencianes que permeten un cert grau d'autogovern. Però n'hi ha més. Entre d'altres, diríem que, millor tard que no mai, el valencianisme ha aconseguit construir un projecte autocentrat i ha sabut connectar amb capes importants de població. A més, en el moment actual les demandes vinculades a una agenda valenciana estan cada vegada més presents i s'ha anat generant una dinàmica política identificable i particular que ha contribuït a la configuració d'un sistema de partits propi. Fins i tot la burgesia valenciana, en unes altres èpoques la principal valedora del regionalisme més servil, s'ha sumat a part de les reivindicacions i clama pel poc pes polític dels valencians a Madrid.

I no obstant totes aquestes transformacions, i amb més raó encara, té sentit reeditar hui *Classe obrera i qüestió nacional*, perquè l'essència de l'anàlisi i la proposta continua estant tan present com quan es va publicar. En un nou moment de cruïlla entre la recentralització, d'una banda, i l'afirmació i l'ampliació de l'autogovern, d'una altra, s'evidencia la necessitat d'impulsar la construcció del subjecte polític valencià. I de fer-ho, al seu torn, a partir d'un projecte de país emancipador i socialment avançat que siga com-

partit per àmplies capes de la societat valenciana. Així, la necessitat de seguir construint socialment un poble valencià integrador i plural des de coordenades transformadores que es vinculen a la seua materialitat quotidiana és ara més important que mai. Per tant, i quasi de manera paradoxal, els reptes i les preguntes mantenen notables similituds amb les que motivaren i vehicularen aquest llibre: quin és l'impacte particular de l'opressió nacional en les classes treballadores i els col·lectius oprimits valencians i quin ha de ser el seu paper en la construcció nacional valenciana.

***

El text que ara reeditem, d'autoria col·lectiva, es va imprimir per primera vegada amb motiu del Primer de Maig de 1972 amb el títol original *La classe treballadora davant l'opressió del País Valencià com a poble. Anàlisi marxista del problema nacional al País Valencià*. El document va ser reimprès clandestinament almenys dues vegades: en 1973 i en el número 7 de la revista de Germania Socialista *Bloc Roig*, en 1976. No fou fins a 1978 que va ser editat i publicat per Editorial Zero Zyx, en castellà i amb un pròleg de Josep Vicent Marqués. Aquell llibre, l'única edició existent fins al moment, porta per títol *Clase obrera y cuestión nacional*.

El llibre que ara prologuem és la traducció al valencià de l'obra editada l'any 1978, la qual, a diferència de les impressions clandestines anteriors, va ser pensada per ser

comercialitzada. Es tracta de l'última edició, més completa i madura, d'un text que sofrí revisions, canvis i modificacions puntuals, i incorpora elements formals –índex, nota editorial o índex de sigles– que no apareixen en les versions prèvies. També incorpora el pròleg de Marqués, signat el desembre de 1977, que introdueix el text i en el qual inclou una sèrie de reflexions valuosíssimes, especialment si es té en compte el moment en què es formulen. A més, hem recuperat la *Nota introductòria* a l'edició de 1976 que, malgrat no aparèixer en la publicació de 1978, aporta unes línies interessants per al debat.

Aquests textos han sigut revisats, corregits i editats, amb la introducció de correccions lingüístiques o d'estil i amb anotacions quan ha sigut necessari per a la millor comprensió del text.

D'altra banda, aquesta reedició incorpora una contextualització històrica de la mà de Xavier Ferré Trill, que situa el text i Germania Socialista dins els corrents de l'esquerra revolucionària de l'època i permet conèixer l'evolució i els referents de l'organització.

Per últim, i abans de deixar el lector amb l'obra, volem mostrar el nostre agraïment a la Institució Alfons el Magnànim–Centre Valencià d'Estudis i d'Investigació per fer possible aquesta publicació i a les persones que ens han ajudat a portar-la a terme. En primer lloc a aquells que, com Francesc Pérez Moragón, ens han facilitat informació i referències. En segon lloc, a Xavier Ferré, pel valuós estudi que acompanya aquesta reedició. I en tercer lloc, a totes

les persones que han contribuït d'alguna manera a aquesta iniciativa, com Jordi Vila, Francesc Miralles, Elies Boscà, Pau Belda, Carla Aparici, Carles Badenes, Ferran Martínez i Òscar Piera, entre d'altres.

Valga aquest text com a mostra del nostre humil homenatge a Germania Socialista i al conjunt de valencianes i valencians que lluitaren i que lluiten per construir un país més lliure, sobirà i socialment just.

València, març de 2019

Nota introductòria a l'edició de 1976 ³

Les raons polítiques per les quals hui reeditem aquest document són les següents:

– Donar a conèixer a amples sectors de joves i no tan joves que s'han incorporat a la lluita per la revolució socialista i l'alliberament nacional l'única aportació marxista sobre la qüestió de l'opressió del País Valencià com a poble.

– Traure a la llum, en aquests moments de total confusió i oportunisme respecte a la qüestió, un document que, tot i ser conscients que algunes de les anàlisis són insuficients o incorrectes –per exemple, algunes històriques dintre de la part general–, en les seues línies polítiques generals seguim considerant que són absolutament vàlides des d'una perspectiva de classe.

– La seua publicació ens compromet públicament com a organització revolucionària a, en el termini de temps més curt possible, traure un nou document que sintetitze aquest i actualitze les tasques a portar a terme pels marxistes revolucionaris en el moment actual per a aconseguir que la construcció d'un País Valencià lliure, socialista i solidari amb la resta dels pobles siga un fet real.

Germania Socialista
País Valencià
estiu-76

---

³ Nota introductòria que obri la reimpressió a *Bloc Roig* (núm. 7) de l'estiu de 1976.

Nota editorial de Zero Zyx

Aquest fullet que presentem té com a punt de referència en el nostre treball editorial la necessitat de donar la paraula a diferents col·lectius d'estudi o de lluita, que plantegen la necessitat d'una transició real al socialisme. I això a partir no de la ideologia o del desig, sinó de la pràctica concreta i diària de construcció de bases reals per a fer possible aquesta transició.

Avançant sobre la qüestió del fullet, el nostre treball editorial ha sigut, i creiem que és important que continue seguint així, decididament antiimperialista i partidari de l'alliberament dels pobles oprimits. És en aquesta perspectiva on ens plantegem la qüestió nacional. No només en la teoria, sinó intentant expressar la realitat de l'opinió i de la lluita dels seus protagonistes més directes, ja siguen de l'Estat espanyol o d'altres llocs.

Hui donem la paraula a un col·lectiu del País Valencià que analitza des d'una perspectiva marxista el problema nacional i, més en concret, la seua realitat. El nostre interès és animar que des d'altres llocs, des d'altres nacionalitats, s'aborde i s'expressi aquest problema decisiu actualment per a la comprensió de la situació mundial actual.